

Reflexe a filosofie

Filosofie (resp. filosofování) je v naší době v krizi, a to především a na prvním místě proto, že si hlubší filosofové už nějaký čas uvědomují, že dosavadní filosofie je spjata s určitými metafyzickými předpoklady, jež rozpoznávají jako nejisté nebo přímo neplatné. Toto rozpoznání je možné jen díky tomu, že filosofie sama je založena na reflexi (vlastně reflexích, tj. mnoha aktech reflexe), a že jde ne o jakoukoliv reflexi, nýbrž o takovou, která získává svou sílu a pronikavost díky těsnému sepětí s pojmy a pojmovostí. Jen filosofie je schopna rozpoznat filosofické (resp. předfilosofické a protofilosofické) chyby a omyly, s nimiž je spjata třeba každodenní běžné myšlení nebo politické myšlení či myšlení speciálních vědeckých oborů apod. Už z toho se podává dvojí hlavní směr našeho zkoumajícího uvažování: musíme si dostatečně ujasnit, co to jsou pojmy a co to je ona pojmovost, bez níž by naše myšlení nikdy nemohlo překročit práh filosofování a filosofie a nechat tak nejrozmanitější filosofémata, aby se uchytila a rozrostla v celé filosofické postupy a soustavy postupů, a mezi nimi také v rozsáhlé metodické pokusy o vždy nové rekonstrukce nebo přímo novou výstavbu takových soustav. Zároveň však musí naše zkoumání pamatovat na druhou cestu, spočívající v odhalování, vyjasňování a interpretaci ještě nejen nevyslovených, ale dokonce tématicky nemyšlených předpokladů *každé* – a tudíž také již pojmově strukturované – myšlenkové práce. To, že je nějaká myšlenka pojmově vyjasněna a strukturována, ještě vůbec neznamená, že je plně – a to znamená také co do svých předpokladů, kořenů, základů – vyjasněna. To, co je myšleno *clare et distincte*, s sebou ještě nikterak nenese, že *clare et distincte* jsou myšleny i dosud nevyslovené předpoklady platnosti onoho *clare et distincte* myšleného. To vyplývá z toho, že v každém *cogitans* je víc i méně než v jeho příslušném *cogitatum*. A tuto diskrepanci odhalit je úkolem každé vskutku filosofické reflexe.

(Písek, 940708-2.)